

zoo bij enkelingen, zooals El Greco, Cézanne, Van Gogh enz. Maar hiertegen wordt niets meer gezegd en in de kunstgeschiedenis hebben ze schijnbaar burgerrecht verkregen. Maar we zijn nu verder, de futuristen en cubisten hebben heel wat schoongeveegd trots tegenstand en belemmering. De tegenstanders trekken ten slotte aan het kortste eind, want de ontwikkeling gaat zijn gang. Dit is zelfbehoudsinstinct bij de tegenstanders; angst voor hun eigen ondergang, en hoe sterker zulk een nieuwe beweging opkomt, hoe sterker de angst zich ontwikkelt. Dit is de eeuwige strijd tusschen opkomst en verval.

Ik weet wel, dat de meesten van de conservatieve opvattingen, dat een kunstwerk de natuur moet volgen²⁾ (ondertusschen weten ze zelf niet wat ze onder natuur verstaan) niet los kunnen komen, maar dat is een generatie, waarvoor dit artikel niet geschikt is. Het vasthouden aan oude begrippen en het niet meer kunnen komen in nieuwe is in 't algemeen de eigenschap van een zeker soort menschen. De nieuwe beelding eischt nieuwe inzichten, die men in 't algemeen slechts van de jeugd verwachten kan. De jongeren zijn voor alle mogelijke ontwikkeling vatbaar — ook voor verkeerde, daarom is leiding noodig. Op 't oogenblik hebben nog de leiding van de officieele organen in de beeldende kunsten menschen met opvattingen van 30 jaar geleden, maar ook hierin gaan we een verbetering tegemoet, want de jongere generatie interesseert zich ten slotte meer voor wat in haar tijd gebeurt. Door voortdurende vergelijkingen kunnen ze tot 't bewustzijn komen van de waarde van een werk ten opzichte van andere. Moet dit telkens met vergelijkingen gebeuren? De waarheid wordt door haar tegendeel gekend. Zoo lang het slechtere de overwegende plaats in de maatschappij inneemt; wordt het andersom, dan is redeneeren hierover niet meer noodig.

FRAGMENTEN II.

DOOR THEO VAN DOESBURG.

Slechts die gedachte heeft betekenis voor de ontwikkeling van het menschelijk bewustzijn, welke van binnen uit het wezen der geheele kultuur een nieuwe gestalte kan geven. De gedachte welke tot deze gestalte-geving in staat is, is uiteraard de beeldende. Dat beteekent: zij kan niet een staatkundige, juridische, wijsgeerige of religieuze zijn, zij moet beeldend zijn. En dat deze gedachte ook inderdaad een beeldende is bewijst de nieuwe uitdrukking in de schilderkunst, waarin de nieuwe kultuurgedachte verschijnt. De nieuwe gedachte wordt door deze verschijning: reëel. Zij verschijnt op zichzelf, zonder illusie, zonder vervaging (stemming), zonder versiering, zonder schijn van iets buiten zichzelf. Noch de staatkundige, noch de juridische, noch de wijsgeerige of religieuze gedachte is aan de verschijning toe. Aan de verschijning gaat de beeldende gedachte vooraf en daar deze thans op zichzelf verschijnt, wordt het wezen der nieuwe kultuur openbaar. In de beeldende kunst is de nieuwe kultuurgedachte aan de verschijning toe. Alle andere functies van het menschelijk bewustzijn zullen zich slechts, gericht op de nieuwe beeldende kunst, kunnen ontwikkelen.

¹⁾ Het is ondertusschen veel onnatuurlijker menschen in blaadjes te plaatsen (zie afb. b.)

²⁾ In wezen heeft de kunst de natuur als verschijning nooit gevolgd alleen als middel gebruikt.